

Rapportering till finanspolisen sedan införandet av fjärde penningtvättsdirektivet

Införandet av fjärde penningtvättsdirektivet innebar en rad förändringar för de verksamhetsutövare som är rapporteringspliktiga enligt lagen om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism. Några av de största förändringarna avsåg riskbedömningar och kundkännedom. Syftet med detta utskick är att ge återkoppling till berörda verksamhetsutövare avseende inrapporteringen till finanspolisen.

Riskbedömning och kundkännedom

Den grundläggande riskbedömningen ska syfta till att både bedöma risk förknippad med produkten eller tjänsten som erbjuds och risk förknippad med kunden. Det ligger i sakens natur att det sällan finns anledning till rapportering när en kundrelation inleds. Undantaget är när en verksamhetsutövare på grund av misstankar om penningtvätt eller finansiering av terrorism vid den initiala kundkännedomen väljer att avstå från att inleda en affärsrelation. Enligt nuvarande regelverk är verksamhetsutövarna skyldiga att rapportera detta till finanspolisen, vilket är en viktig förändring från tidigare regelverk.

Om kunden förväntas vidta vissa åtgärder efter att affärsrelationen etablerats, t.ex. registrering hos en tillsynsmyndighet eller liknande, bör verksamhetsutövaren kontrollera att så faktiskt sker. Exempel på detta är bildande av stiftelser, där det föreligger en registrerings-skyldighet. Eftersom man innan registrering oftast ska uppvisa avskilda medel måste den tänkta stiftelsen öppna konto hos en bank innan registrering sker hos länsstyrelsen. Liknande exempel kan hittas med andra verksamheter, där registrering av verksamheten sker både hos t.ex. Bolagsverket och tillsynsmyndigheten. Finanspolisen bedömer att underlåtenhet att registrera sig hos en tillsynsmyndighet är en avsevärd riskindikator.

Därefter ska verksamhetsutövare fortlöpande följa upp affärsförbindelsen för att säkerställa att riskklassificeringen är korrekt. Det ingår att löpande övervaka och bedöma transaktioner och aktiviteter för att säkerställa att kunden använder produkten eller tjänsten på det sätt som är avsett och angavs i den initiala kundkännedomen.

När kundens beteende avviker från förväntningar utifrån kundkännedom

Om kundens aktiviteter eller transaktioner avviker från vad verksamhetsutövaren har anledning att räkna med utifrån kundkännedomen och de produkter och tjänster som används kan det finnas anledning till misstanke. Det kan röra sig om att kunden använder en produkt eller tjänst på ett sätt som inte förväntas, t.ex. en privatperson som omsätter stora summor eller en stor mängd transaktioner på ett privatkonto, att en kunds beteende och transaktionsmönster plötsligt förändras eller att kunder uppvisar ett beteende som är oförenligt med kundkännedomen.

Om verksamhetsutövaren på befintligt underlag anser att det finns skälig grund att misstänka penningtvätt, finansiering av terrorism, eller att egendomen härrör från brottslig verksamhet behövs ingen ytterligare analys eller kundkännedomsåtgärder. Alla omständigheter avseende aktiviteten eller transaktionen ska då utan dröjsmål rapporteras till finanspolisen.

I de flesta fall där verksamhetsutövaren ser avvikande transaktioner eller beteenden är det dock sällan tillräckligt för *skälig* misstanke om penningtvätt, finansiering av terrorism eller att egendomen på annat sätt härrör från brottslig verksamhet. Av förarbetena till nuvarande

lagstiftning framgår att verksamhetsutövaren då regelmässigt ska vidta förnyade och fördjupade åtgärder för kundkännedom.

Resultatet av den fortsatta utredningen och analysen är det som sedan ska styra verksamhetsutövarens agerande. Om kunden har rimliga och trovärdiga förklaringar till transaktionerna eller beteendet kan det som vid första anblick framstod som misstänkt få en naturlig och sannolik förklaring. Rapportering till finanspolisen behöver då givetvis inte ske.

I andra fall kommer kundens aktiviteter eller transaktioner inte förklaras av ytterligare kundkännedomsåtgärder. Utredningen kan snarare ge upphov till starkare misstankar, t.ex. om kunden är ovillig att svara på frågor om transaktionens syfte eller verkar utföra transaktioner åt någon annan. Verksamhetsutövaren ska då rapportera alla omständigheter som kan tyda på penningtvätt, finansiering av terrorism eller att egendomen på annat sätt härrör från brottslig verksamhet till finanspolisen. Beroende på vad som framkommer under en sådan process kan kundens riskprofil behöva uppdateras. Det kan även finnas skäl att avsluta affärsförbindelsen.

Återkoppling på inrapportering till finanspolisen

Finanspolisen har identifierat tre aspekter av inrapportering där vi ser ett behov av förändring efter införandet av fjärde penningtvättsdirektivet:

- *Eskalering av rapportering från verksamhetsutövaren när kundens beteende kvarstår.*

Det förekommer att transaktionsmönster som verksamhetsutövaren rapporterat kvarstår och att verksamhetsutövaren då fortsätter att rapportera. Det föreligger dock krav på att vidta ytterligare kundkännedomsåtgärder vid misstanke om penningtvätt eller finansiering av terrorism. Därutöver finns det ett förbud mot att medverka till transaktioner där detta skäligen kan misstänkas. Finanspolisen bedömer att upprepad rapportering utan utredande åtgärder från verksamhetsutövaren inte är förenligt med kraven i fjärde penningtvättsdirektivet.

- *Rapportering till finanspolisen motiveras med att verksamhetsutövaren inte förstår transaktionen eller beteendet, och att man därför inte kan utesluta att transaktionen utgör ett led i penningtvätt eller finansiering av terrorism.*

Finanspolisen vill understryka att en viktig förändring med nuvarande lagstiftning är de skärpta krav som ställs på verksamhetsutövaren att företa nödvändig utredning eller analys vid uppkommen misstanke. Om en transaktion eller ett beteende framstår som svårbegriplig torde utredning vara den korrekta åtgärden. I normalfallet bör en sådan utredning ge ett tillräckligt underlag så att verksamhetsutövaren kan förstå förloppet, eller har ett sådant underlag att det finns skälig misstanke om penningtvätt eller finansiering av terrorism.

- *Vid rapportering framgår det inte om, och i så fall vad, för ytterligare kundkännedomsåtgärder som har vidtagits i samband med uppkommen misstanke.*

Vanligtvis framgår det inte av rapporteringen om ytterligare kundkännedomsåtgärder vidtagits, trots att verksamhetsutövarna många gånger vidtar sådana åtgärder. Finanspolisen vill understryka vikten av att vid rapporteringen redogöra för vilka åtgärder som vidtagits, och vad för resultat dessa gett. Uppgifterna ingår i underlaget för att bedöma vilka åtgärder finanspolisen ska vidta.

Ytterligare information

I *Lag (2017:630) om ytterligare åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism* anges regelverket. Kapitel 2 reglerar riskbedömningar medan bestämmelserna om kundkännedom återfinns i kapitel 3. I kapitel 4 anges hur övervakning och rapportering ska ske.

I *Regeringens proposition 2016/17:173; Ytterligare åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism* återfinns mer detaljerad information om lagstiftarens intentioner. Kapitel 7, 8 och 9 behandlar frågorna som är aktuella i detta informationsblad.

Om Finanspolisen

Finanspolissektionen, vardagligen kallad finanspolisen, är Sveriges finansiella underrättelseenhet (Financial Intelligence Unit, FIU) och har som sådan det huvudsakliga ansvaret för att motverka penningtvätt och finansiering av terrorism. Finanspolissektionen är en del av underrättelseenheten på Polismyndighetens nationella operativa avdelning (Noa).

Finanspolisen
Telefon: 010 56 368 00
E-post: fipo@polisen.se